

Meerdaagse reis Bourgondië, en Lotharingen

Inleiding

Bij de verdeling van Europa door het verdrag van Verdun (843), werd Lotharingen het machtige Middenrijk, dat zich uitstreckte vanaf de Noordzee en de Lage Landen over Franche-Comté tot Bourgondië.

Het grootste deel van haar geschiedenis was het een onafhankelijk Duits Hertogdom dat deel uitmaakte van het Heilig Roomse rijk van de Duitse Natie en behoorde het niet bij het grote Frankrijk.

Vandaag is het een land en streek waar de reiziger naar het Zuiden gehaast voorbij raast, om rondom Lyon in de verkeerschaos vast te rijden. Toch gloort er dan bij sommigen bij het zien van het groen en de Saint Etienne in Metz, een licht verlangen om de stad ooit eens te bezoeken.

Toen ik op een dag Luxemburg wilde verkennen, had ik vooraf een onbestemde verwachting. Als kind hoorde ik de campingverhalen van de familie met verregende julidagen in kille tenten. Maar de onafzienbare wouden in de Ardennen hadden iets geheimzinnigs. Een vriend ging er ieder jaar opnieuw zijn vakantie doorbrengen want ‘ je wordt er opgezogen in een mystieke sfeer, of je wil of niet’.

Ik herinnerde me enkele boeken die gingen over de stam van de Sicambriers, de Merovingers, en het Land Austrasië. Ik had over de rechtszaak gelezen die Engelse mediëvisten tegen Dan Brown hadden aangespannen wegens plagiaat van hun studies voor zijn ‘Da Vinci Code’. Ik herlas ‘ **Het Heilige Bloed en de Heilige Graal**’ van Michael Baigent, Richard Leigh en Henry Lincoln.

In Lotharingen lag de kern van onze beschavingsgeschiedenis: Clovis in de overgang van de 5de naar de 6de eeuw en Childerik, de dichter die er amfiteaters bouwde. Dit Frankische Rijk met haar hoge beschaving werd vergeleken met Byzantium. In de Ardennen en Lotharingen lagen de koningssteden Orval, Stenay en Lunéville. Dagobert II leefde er in het midden van de 7de eeuw (651-679). Hij werd vermoord en begraven in Stenay..

In het geciteerde boek is deze moord het centrale gegeven dat verwijst naar een mysterieus complot. De oorsprong zou liggen bij het leven van Jezus Christus. Na de kruisiging worden zijn moeder Maria en Maria Magdalena, zijn vrouw, met hun gevolg door de Romeinen verbannen uit Israël. Zij zetten voet aan wal in Marseille en stichten daar een Joodse christelijke gemeenschap. De volgende eeuwen vermengt dit Koninklijk Joodse geslacht zich met de Merovingers en worden zo de stamvaders van hun koningshuis. De figuur Jezus is hier een mens, en geen God. Dit gegeven staat diametraal tegenover de leer van de Heilige Drievuldigheid, wat door de Katholieken wordt geloofd en beleden. Deze geschiedenis moest dus voor de Kerk verdwijnen, wilde haar basis niet uiteenvallen... Daarom deze moord?

Vergelijk deze opvatting met de leer van het Arianisme en de Bogomielen, die eveneens de ‘Heilige Drievuldigheid’ afwijzen.

Een andere vaststelling zijn de talloze Franse dorpen en stadjes die heilige namen hebben, wat de religieuze invloed van Maria en Maria Magdalena zou verklaren.

Vorbereiding van de reis

Bij het voorbereiden van een reis naar Lotharingen en naar het in haar verlengde liggende Bourgondië, wordt de reiziger geconfronteerd met de keuze van het te bezoeken doel.

Er zijn vier domeinen:

- het politieke hoofdstuk met de Bourgondische hertogen en hun relatie met het Franse koningshuis;
- het culinaire met de wijnbouw en de typische streekgerechten;
- de Romaanse en Gotische bouwstijlen;
- de religieuze geschiedenis met Cluny en de Benedictijnse leefregel, Bernardus van Clairvaux en de Cisterciënzers, het opkomende protestantisme in de zestiende eeuw.

Deze vier hoofdstukken hebben de Europese beschavingsgeschiedenis vanaf de middeleeuwen tot vandaag bepaald.

Er zijn hierover bibliotheken vol geschreven. Iedere cultuurhistoricus beschikt in zijn boekenrek wel over een reeks studies.

Ik verwijs naar de reisliteratuur. Uitstekende gidsen zijn Michelin 'le guide vert', de reisboeken van de ANWB met gedegen reputatie en de Marco Polo gidsen en haar handige overzichten.

Zij beschrijven uitgebreid de geschiedenis, natuur, steden en dorpen. Bovendien bezit ik de schitterende brochure van Paul Wellens die hij samenstelde voor de Davidsfondsreis van Beerse en Vosselaar van 20 tot 23 mei 2004.

Het heeft weinig zin om al deze wetenswaardigheden over te schrijven. Ik verwijs naar de vermelde werken die in iedere bibliotheek aanwezig zijn. Nuttige aanvullingen zijn de bronnen te raadplegen op de P.C.

Ik kies voor de eigen verhalen en ontdekkingen in dit overweldigende land.

Vele jaren fietste ik met mijn reisgenote Mieke, rugzak op de bagagedrager en de zon als gezelschap, de heuvels op en af. En dan 's avonds na de escargots in een landelijke hotel de verkwikkende rust te ondergaan met het tjiropende gezang der krekels.

Mijn reisgids was Bertus Aafjes en zijn beschrijvingen van Vézelay, het stadje van Maria Magdalena.

Dit te lezen op de originele plaatsen gaf een diepe ontroering en was het begin van mijn studie naar de mystiek van de middeleeuwen, de kruistochten en de metselaars der kerken die aan de basis lagen van de vrijmetselarij.

Hierover mijmerend ga ik in de narthex van het boerenkathedraaltje van St. Père veel anekdoten met plezier vertellen.

Korte schets betreffende enkele onderwerpen die aan bod zullen komen

Romaanse bouwstijl : kenmerk zijn de zware muren met kleine rondboog vensters die het zware dak dragen. Kleine sobere ruimte met pilaren versierd met kapitelen. (Vézelay – L' Abbaye de Fontenay)

Gotische bouwstijl : meegebracht door de Tempeliers tijdens de kruistochten vanaf de 12de eeuw. Onbekend bij de westerse metselaars, waar in aanvang vele bouwwerken instortten. Kenmerken zijn de spitsbogen die het gewicht schragen en waardoor ruimte vrij kwam voor de glasramen, het vier - of zesdelig kruisribgewelf dat rustte op pijlers, de luchtboog met steunbeer die de dragende functie aan de buitenzijde overnemen, het altaar en koorgestoelte gericht naar het Oosten: licht, geloof, plaats voor de gelovige ziel. Het Westen is de plaats voor het zondige lichaam. Hele steden werkten samen met de bouw, soms tot 150 jaar lang, dus zes generaties. Grandioze gebouwen verspreid over Europa bepalen nog altijd het beeld der steden. (Geoges Duby ' de Kathedralenbouwers' – Ken Follet 'Pilaren van de Aarde' – de kerken in Troyes en Auxerre)

Middeleeuwse Samenleving: drie standen, de adel, de kerk (twee zwaardenleer) en de gilden. De grootste groep zijn de ongeschoolde boeren en loonarbeiders, 90 procent van het totaal die niet georganiseerd waren. De kerk deelde de dagen in met feestdagen, dagelijkse misvieringen, doop en begravenis. De middeleeuwer voelde zich geborgen en opgenomen in de warmte van zijn gemeenschap. (Professor Pieter Raedts – universiteit Nijmegen, ' de Ontdekking van de Middeleeuwen – Geschiedenis van een Illusie')

Ziektes en ziekenhuizen: de kindersterfte lag zeer hoog. Een gezin trachtte tien nakomelingen te verwekken om uiteindelijk twee volwassenen te bereiken. Hygiëne kende men niet. De grachten in de steden werden gebruikt als riolen waar het ongedierte welig tierde. De gemiddelde leeftijd van de vrouw was rond de dertig jaar, deze van de man lag rond de veertig. Een van de meest vernietigende ziekten was de pest.

Ziekenhuizen zoals vandaag kende men niet. Het waren plaatsen waar de zieke nog een laatste verzorging kreeg. (Le Roy Ladurie E. ' de Eeuw van de familie Platter 1499 - 1628')

Steden

Bertus Aafjes geeft een eenvoudig en nuttig advies voor de ontdekker : 'men heeft oren om te horen en ogen om te zien.'

Auxerre

Van oudsher de hoofdstad van Beneden -Borgondië. Gelegen tegen en op een heuvel van de Yonne, heeft het een sfeervol centrum. De straatjes in de oude stad lopen af naar de rivier.

Hier is het rijk van de watersport. De Yonne heeft een jachthaven en het Canal du Nivernais die de Yonne verbindt met de Loire waar veel plonsplezier te beleven valt.

In de 9de eeuw stond de Benedictijnenkloosterschool St. Germain in hoog aanzien. Gespecialiseerd in theologie en filosofie telde het in de Karolingische tijd 600 monniken en 2000 leerlingen.

Deze Abbaye St. Germain had verschillende bouwfasen met de klokkentoren uit de 12de eeuw en de gotische abdijkerk uit de 13de eeuw.

De Kathedraal St. Etienne uit 1215 en de Eglise St. Eusèbe met haar glasramen, gaven Bertus Aafjes inspiratie tot het beschrijven van de spirituele uitstraling der gotische kerken.

'Reeds staan wij buiten het station en overzien het panorama van Auxerre, een zee van huizen, waar bovenuit een troep kathedralen dromt als een troep kamelen in rust. De gotische kathedralen zijn gestolde eeuwen. De zo onachterhaalbare tijd is er gekerkerd in steen. Wie ogen heeft om te zien, leest een aangrijpend geschiedenisboek, wanneer hij de loodzware bladzijden van kapellen en kapitelen,, portalen en crypten aandachtig doorbladert. De grootsheid der kunstwerken bestaat vooral hierin dat zij ons helpen de korst van de tijd te doorbreken en ons veroorloven een kort moment te vertoeven in de eeuwigheid, die het klimaat van de Godheid is. Eén ogenblik leven en ademen wij, losgeraakt van de tijd '. (Bertus Aafjes - In Bourgogne – Auxerre, april 1951).

Bar-le-Duc

Deze oude stad ligt op de rand van Champagne. Het was de residentie van de hertogen van Bar en behoorde sinds de 10de eeuw bij Lotharingen dat later overging tot het Heilig Roomse Rijk van de Duitse Natie. Vanaf de 14de eeuw werd het hertogdom een twistappel met het Franse koningshuis. In de 15de en de 16de eeuw kende het een grote bloeiperiode mede door haar ligging aan de handelsweg die Frankrijk verbond met de Elzas.

De stad bestaat uit een bovenstad en een benedenstad. Vele renaissance huizen staan in de bovenstad, vlakbij de driehoekige Place St- Pierre waar de laatgotische Eglise St- Etienne de bezoeker ontvangt.

In de zuidelijke dwarsbeuk staat het beroemde 'Squelette', het skelet op het graf van René de Chalon (1519-1544). Beeldhouwer Ligier Richier beeldde in de 16de eeuw René's lichaam uit zoals dat er drie jaar na zij dood zou uitzien: macaber realistisch is deze verbeelding van botten en spieren. Deze René staat aan het begin van de prinselijke titel voor de Nassaus.

René sneuvelde in 1544 in St. Didier.

Graaf Hendrik III van Nassau, adviseur van keizer Karel V en zijn vrouw Claudia van Chalon waren de ouders van René de Chalon. Claudia was ook de zus van Filibert de Chalon, die de prinselijke titel droeg. Hij sneuvelde kinderloos bij een oorlogscampagne in Italië. Enige jaren voordien had hij bij testament René aangeduid als universele erfgenaam. Zo werd deze na de dood van Filibert prins en noemde zich Chalon . Zijn devies was ' Je maintiendrai Nassau' welke wapenspreuk werd overgenomen in Nederland .

In zijn bezittingen viel ook het onafhankelijke vorstendom Orange.

Als prins was hij aan niemand onderdanig en in principe gelijk aan de Franse koning en de Duitse keizer.

In 1544 erfde Willem van Nassau (1533 – 1584) de titel en de bezittingen van zijn oom René. Zo kwam de naam 'Oranje' in zijn benaming 'Willem van Oranje- Nassau'.

Vandaar komt het woord oranje in veel Nederlandse gebruiken en gezegden, zoals ' de appeltjes van oranje'.

Charleville-Mézières

Van deze dubbelstad aan de Maas, waarvan Mézières de oudste is, bezoeken we Charleville. Het werd gesticht in begin 17de eeuw en kreeg volgens de principes van de renaissance een plattegrond met rechte straten en een centraal plein: Place Ducale. Het heeft veel gelijkenissen met Place des Vosges in Parijs en wordt omringd door 17de eeuwse paviljoens met arcaden. Vlakbij is de klok van 'le Grand Marionnettiste', het symbool van de stad als hoofdstad van het marionettenpoppentheater. De dichter Arthur Rimbaud werd op 20 oktober 1854 in de stad geboren. Veel liefde heeft hij niet voor de stad want bij het begin van zijn zwerftocht, schrijft hij aan zijn leraar 'Mijnheer, u hebt geluk dat u niet meer in Charleville woont. Mijn geboortestad is veruit de stomste van alle provinciesteden.' Hij ontmoet Paul Verlaine in Parijs, waarmee hij een geruchtmakende

homoseksuele relatie begint. Deze ontaardt te Brussel in een geweldige ruzie, en Rimbaud schiet twee kogels op hem en raakt Verlaine aan de pols....

Zijn rond zwervingen brengen hem naar Milaan, Wenen en Cyprus, om dan in te schepen op de 'Prins van Oranje' en als fuselier in Java terecht te komen. Dan trekt hij naar Egypte en hij belandt in Aden om uiteindelijk in Harar in Abessinië wapenhandelaar te worden. Uiteindelijk sterft hij in 1891 in Marseille na het amputeren van een been....

Een leven van heftigheid met absint, onrust en decadentie...

Chaumont en Bassigny

De historische stad ligt aan de Marne. Het was de residentie van de hertogen van Champagne. Het is een uitgelezen plaats om historische films op te nemen. Alles is er, van een steil plateau, een indrukwekkend viaduct en waardevolle middeleeuwse architectuur.,

Zadel een paard en galoppeer gezwind door deze feodale stad.

De stad ligt voor de Vlamingen wat vergeten tussen Troyes en Bar-le-Duc.

De donjon, overgebleven van het kasteel der hertogen (11de en 12de eeuw) heeft 3 meter dikke muren. Wil men de hele stad ontdekken, dan heeft men een volle dag nodig.

De Basilique Saint-Jean-Baptiste met haar Portail Saint-Jean heeft twee torens. De bouwperiode was van de 12de tot de 16de eeuw.

De Jezuïeten bouwden er een kapel tussen 1629 en 1632.

Fontenay l' Abbaye

De kloosterbeweging in Frankrijk begon met de H. Benedictus. Hij werd geboren in Umbrië en stichtte in de zesde eeuw in Monte Casino een abdij die de regel van de stichter zal volgen, de 'regel van Benedictus'.

Het werd het begin van een zegetocht. Willem de Vrome, hertog van Aquitanië stichtte in 910, de tiende eeuw, het benedictijnenklooster in Cluny bij Macon.

Drie basisregels zullen er gevolgd worden: kuisheid, gehoorzaamheid en vasten. De abdij was volledig onafhankelijk en alleen verbonden aan Rome. Zo is in feite de orde helemaal autonoom.

De expansie volgt snel en in de twaalfde eeuw zijn er 1450 kloosters en 10.000 monniken ondergeschikt aan Cluny. De organisatie is gecentraliseerd waarbij de volledige macht ligt bij de abt.

Door de grote rijkdom ligt de decadentie op de loer. Reactie op de verwereldlijking bleef niet uit.

In 1112 werd door Robertus van Molesmes een nieuw klooster gesticht in Citeaux, waar snel Bernardus van Clairvaux zich met 32 metgezellen zal aansluiten.

Bernardus sticht een dochter klooster in Clairvaux, vandaar zijn naam.

De regel van Benedictus werd onverbiddeijk verstrengd en werd de 'Cisterciënzer regel': het volstreckte ascetische leven.

Op te merken is dat tegelijkertijd in de 12de eeuw twee andere orden worden gesticht, de Kartuziers en de Norbertijnen. De kluizenaars van de Kartuziers volgen een eigen regel, de 'Consuetudines'.

De Norbertijnen hebben de regel van Sint Augustinus.

De abdij is een schitterend voorbeeld van de cisterciënzer kloosterbouw. In puur Romaanse stijl is zij in Europa een van de fraaiste. Bernardus van Clairvaux stichtte haar in 1118.

De pelgrim komt er vanzelf in een mystieke sfeer. In het noorden staat de kerk, het kapittelhuis in het oosten met daarboven het dormitorium. Zo konden de monniken snel vanuit hun slaapvertrek naar de kerk voor de nachtelijke getijden. Het refectorium, de keukens en de latrines liggen in het verlengde van de kapittelzaal. Het scriptorium was de enige ruimte die verwarmd was, opdat de inkt, nodig voor de verluchting van de boeken, niet zou bevriezen.

Laon

De 'vergeten' koningsstad gelegen op een steile kalkrots, gesticht door Bertha met de Grote Voeten, de moeder van Karel de Grote.

Hoofdstad van het departement Aisne. In de Karolingische tijd was het de koninklijke residentie.

De twaalfde eeuw was een tijd van voorspoed.

De oude binnenstad is met haar 370 ha het grootste beschermd stadsgezicht van Frankrijk.

De stadspoorten Porte d' Ardon en de Porte de Soissons beschermen de indrukwekkende kathedraal Notre-Dame. Gebouwd tussen 1155 en 1235 is het na Noyon en de Saint Denis in Parijs de oudste van Frankrijks gotische kerken.

De ossen, de neushoorn, het nijlpaard, de drie portalen in de noord -, zuid - en westgevel, getuigen van de merkwaardige inspiratie van de metselaars voor de middeleeuwen die niet schrijven noch lezen konden.

De dwarsbeuk valt op door zijn grootte en lijkt op een tweede kerk in de kerk. Van de oorspronkelijke zeven torens resten er nog vijf die Romaanse kenmerken bevatten.

Het uitzicht op het landschap is prachtig.

Noyers-sur-Serein

Om in een andere wereld te vertoeven ! Een middeleeuws dorp met 750 inwoners, omringd door stadswallen met 16 torens.

15de en 16de eeuwse vakwerkhuisen op de Place de l' Hotel-de -Ville, het stadhuis uit de 17de eeuw en de arcaden op de Place-du-Marché au Blé of de puntgeveltjes langs de Place de la Petit Etap aux Vins:

'men zal er drie tenten bouwen'.

De Eglise Notre- Dame in flamboyant gotische stijl en renaissance gevel laat de argeloze wandelaar *'leven als God in Frankrijk'.*

Tonnerre

Deze kleine gemeente in Bourgogne, dicht bij de Champagne met haar 6000 inwoners, is onze verblijfplaats.

Enkele monumenten maken dat de stad het bezoeken waard is. In het oog springt het oude hospitaal gesticht in de laat 13de eeuw, genoemd Hopital Notre-Dame-des- Fontenelle, het ziekenhuis van de armen. Het is het grootste hospitaal van de middeleeuwen in Frankrijk. De graflegging is een beeldengroep uit 1454 die geplaatst is in de sacristie. Georges en Michiel de la Sonnette , leerlingen van Claus Sluter, zijn de makers.

Een historisch washuis staat op de bron Fosse Dionne.

De plaats is het sprekend voorbeeld voor middeleeuwen op pelgrimstocht. Dikwijls werd de bedevaart als boete opgelegd. Naast hen de duizenden pelgrims die eeuwenlang de heilige plaatsen bezochten voor hun zielenheil.

De wegen waren onafzienbaar en kenden veel gevaren zoals uitputting, ziekten en beroving door struikrovers.

Een dagtocht bedroeg rond de 25 kilometer. Men wandelde in kleine groepen. De herbergen of 'refugio's' gaven verzorging en onderdak. De ridderordes, de Tempeliers, de Teutoonse orde en de Johanniters, opgekomen samen met de kruistochten, bouwden de herbergen.

Zo ontstonden langs de wegen steden en dorpen, waar bakkers, brouwers en kleermakers de bedevaarders voedsel verschafften en de 'naakten' konden kleden.

Hoogstaande christelijke idealen!

Troyes

Gelegen in het brede dal van de Seine, is het een van de rijkste kunststeden in Frankrijk. Vooral de 16de eeuw springt eruit, zodat een mengeling van flamboyante gotiek en renaissance het stadsbeeld bepaalt.

Er zijn drie centra: het kerkelijke, het adellijke, in het La Cité of het Quartier Bas. Het Quartier Haut is het domein van de handelaars en de handwerkslieden. Het geestelijke wordt bepaald door negen (!) kerken.

De talrijke vakwerkhuisen zijn gebouwd door een combinatie van hout, steen en pleisterplaats van leem en gehakt stro. Vooral de Rue Champeau, de Rue Molé, Rue des Chats en de Rue de la Vierge herbergen deze juweeltjes. De rijke herenhuisen in hun renaissance stijl, bekend als 'Damier Champenois', vormen een dambord patroon. In het oog springen het Hotel d'Autruy en het Hotel de Mauroy.

De stad is een romantische en melancholische cultuurplaats.

Zoals iedere middeleeuwse stad onderging ook Troyes de feodale samenleving. Adellijke families volgden elkaar op door verovering, huwelijk, en geboorte. In de laat 13de kwam zij bij de Franse kroon. In het Verdrag van Troyes in 1420 werd de koningsdochter Catharina uitgehuwelijkt aan de Engelse koning Hendrik V en er werd in bedongen dat deze Hendrik na de dood van Karel VI de Franse koningstitel zou erven. Jeanne d'Arc bevrijdde de stad in 1429 van het Engelse - Bourgondische juk, zodat in Reims de zalving van Karel VII tot koning volgde.

Er zijn 18 bezienswaardigheden, waarvan de kerken de kroon spannen. Eglise St- Madeleine is de oudste uit het midden van de 12de eeuw en de kathedraal St- Pierre- et- Paul werd opgericht vanaf 1208.

Jaarmarkten

Op te merken zijn de Jaarmarkten van Champagne. Vanaf de 12de eeuw zagen de graven van Champagne de kansen liggen van de markten en hun handel. Er waren er zes. Begin januari begon de reeks in Lagny -sur - Marne. In juni was de 'warme markt' van Troyes, verder gezet door de 'koude markt' in november. Ieder jaarmarkt duurde zes tot acht weken. Een bont gezelschap, naast de kooplui, trokken er van heinde en verre naartoe. Grappen- en fratsenmakers, waarzegster waarin de vele bijgelovigen stevast geloofden en natuurlijk het gespuis vormden een kleurrijk geheel.

Vézelay

Van Auxerre naar Vézelay op de fiets.

In de tachtiger jaren van vorige eeuw fietsten Mieke en ik langs de Yonne zuidwaarts. Het riviertje de Cure wees ons de weg naar het dorpje Givry. We namen er een zandweg naar rechts en in de verlatenheid die alleen het Bourgondische platteland kent, met het kabbelende water en de wind in de toppen der zomereiken, groette de St. Madeleine, hoog op de rots van Vézelay, de twee verbaasde fietsers in de diepte.

Langs de stadsmuren liggen twee voortreffelijke hotels, het Hotel de la Poste et du Lion d'Or, eerder een plaats voor heren van stand met hun dames en het Relais de Morvan. Vroeger een Logis de France, is het nu een eenvoudige herberg met een smakelijke keuken. Iedere rechtgeaarde Bourgogne reiziger droomt van zulke hotelletjes, waar de patronne de escargots opdient met – verplicht - een glas Chablis... of twee.

Vézelay, het ultieme hoogtepunt voor de cultuur geïnteresseerde, is door velen beschreven. Het monument bij uitstek is de Basiliek St. Madeleine, waar sinds de 9de eeuw de relieken van Maria

Magdalena zouden bewaard zijn. (later herroepen) . De gelovigen kwamen hier samen om dan naar Sint Jacob van Compostella verder te trekken. Zij waren met duizenden die de nog 1500 km naar het zuiden vol geloof gingen volbrengen.

De puur Romaanse kerk, het gotische koor, het timpaan en haar glorieuze verschijning in de narthex en vooral de kapiteeltjes, geestig en vol beweging, werden gebouwd en gebeeldhouwd door anonieme kunstenaars.

Bij het bezoek zal ik dieper ingaan op deze kunstvormen. De overvloedige literatuur zal de wandelaar verder helpen.

In 1840 begon Violet – le – Duc aan de restauratie van de kerk. Het werd zijn levenswerk. Hij was een vriend van Pierre Cuypers, de Nederlandse restaurateur van de gotiek. Wanneer de avond inviel ging hij biljarten in het ‘Estaminet’ in de Rue Saint – Pierre, waar hij ook logeerde. Zijn kamer kan nog steeds gereserveerd worden in Hotel Les Glycines, kamer 204.

In 1146 op 31 maart roept Bernardus van Clairvaux in Vézelay op tot de tweede kruistocht. Tijdens zijn vlammend betoog is ook koning Lodewijk VII aanwezig. Hoe de duizenden toehoorders hem konden verstaan, wordt duidelijk wanneer men het dal intrekt waar een wonderlijke akoestiek aanwezig is. Ook hier vestigt Franciscus van Assisi zijn eerste klooster in Frankrijk en twee van zijn broeders kiezen de plek gelegen vlakbij St. Croix in het dal van Asquines.

Allerlei mensen bezoeken dit stadje of is het eerder een dorp?

Toen Mieke en ik op de ruïnes van het kloosterhof zaten te lezen, kwam een jonge vrouw naar ons en was nieuwsgierig naar onze boeken. Bertus Aafjes kende ze niet. Zij stelde zich voor: professor in de Thomistische wijsbegeerte aan de Sorbonne in Parijs. Het ideale boek op deze heiligplaats was voor haar ‘ In de Naam van de Roos’ van Umberto Ecco.

Haar charme van filosofische kennis met eenvoudige woorden, de zangerige toon en ogen zwart als ebbenhout, zorgden ervoor dat wij in het nabije boekwinkeltje Ecco’s meesterwerk aanschafden. Toen enige tijd later van Ecco ‘ De Slinger van Foucault’ uitkwam, brachten wij het boek naar Josefien in Parijs. Een ontmoeting die wij jarenlang koesterden. Alleen jammer dat zij niet kon fietsen !

Een verrassing vonden we in een dorpje enige kilometers te gaan naar het dal.

‘Saint Père heet het. Het is een verzameling boerenhuizen, de geur van mest en stro slaat je tegen vanuit de open staldeuren. In het midden van deze drom boerenhuisjes staat een gotische kathedraal, zo schoon als men er zich maar een kan dromen. Haar façade trekt een even blij gezicht als de in het blok gezette lachende poorter, die een Goudse pijp tabak krijgt aangeboden. Een zalige herinnering komt over je bij het mediteren over de eindeloze drommen bontgekleurde kruisridders die door de nauwe straatjes van Saint Père voorbij scheerden en de eindeloze weg naar de Oriënt insloegen voor de tweede kruistocht’. (Bertus Aafjes – *Geschiedenis op een Bergflank – Vézelay* , april 1951)

Paulus A. Koop

juli augustus 2025

(‘ in dankbare herinnering ‘)